

Недоступен ни однин перевод.

Корномаи Нусратулло Махсум – намунаи ибрат барои миллат

30.06.2021 14:53

Нусратулло Махсум яке аз бузургмардони сарзамини мост, ки барои сохибдават гардидани миллати тоҷик, хифзи манфиатҳои миллӣ, озодию истиклоли мо чони худро фидо кардааст. Корномаи қаҳрамони Тоҷикистон – Нусратулло Махсум, фаъолияти хизматҳои шоёнӣ ӯ барои миллати тоҷик намунаи ибрат ва омӯзанда мебошад.

Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар асари илмӣ тадқиқоти хеш “Фарҳанг ҳасти миллат” дар бораи ғиромидошти фарзонафарзандон ва алаҳбардорони миллати қуҳанбунёду тамаддунофари тоҷик навишта буданд: “...боъд силсилаи зиндагиномаи фарзандони бузурги миллати ҳешро ба вучуд орем”.

Пас аз ин ҳам, Пешвои миллат дар баробари масъулияти бузурги давлатдорӣ, омӯзиш ва паҷӯҳиши ҳешро оид ба сарнавишти шахсиятҳои бузурги миллат идома дода, ишора ба ин нукта мефармоянд:

“Ман ҳар гоҳ дар фурсати муносиб ба омӯзиши сарнавишти миллат, зиндагӣ ва осори шахсиятҳои бузурги ҳалқи азизам машғул мешавам. Сабакҳои ибратомӯзи таърих, гузаштаи пурифтиҳор, шахсиятҳои таъонову фарзандони бузурги ҳалқи роҳи гузаштаро пешорӯямон қарор дода, қун ҳақами одил ғиреҳи бурду боҳти силсилаи давлату давлатдории тоҷиконро бароямон меқушоянд”.

Аз ин рӯ, яке аз нахустэхёгарони суннатҳои волои таърихию фарҳангии ниёгон ва абадигардонандагони шахсиятҳои бузурги миллат Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон мебошанд. Махз ба ҳамин хотир Сарвари давлат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон чанде аз абармардон ва аламбардорони миллат ва таъсисдиҳандагони ЧШС Тоҷикистонро ба унвони олии кишвар Кахрамони Тоҷикистон кадрдонӣ карданд, ки яке аз онҳо Нусратулло Махсум аст:

Нусратулло Махсум, ин марди шучоъ,

Дар радифи кахрамонон ҷо гирифт.

Эй хушо, ки чашмаи нанги диёр,

Сабку оҳанги дили дарё гирифт.

Дар осмони ситорарези давлати тоҷик, инчунин кавкабони рахшанда кам нестанд. Яке аз он анҷуми ҷилобахш, ки дар сарғаҳи давлати тозаэхё ва навбунёди тоҷикон қарор дошт, махз Нусратулло Махсум мебошад. Зеро як давраи томи таърихи ҷадиди халқи тоҷик ва як марҳилаи ҳассосу сарнавиштсози миллат бо ин номи муборак пайванди ногусастанӣ дорад. Чунки дар байни сиёсатмадорону роҳбарони солҳои 20-30-юми асри гузашта аз байни тоҷикон фарзанди содиқи миллат ҷои махсусро ишғол менамояд.

Нусратулло Махсум дар зарфи ҳафт сол давлати Тоҷикистонро сарварӣ карда, дар бунёди сохтори сиёсии он саҳми бузург гузошт. Ин давлатдори асил аз рӯзҳои аввали тавлиди ҷумҳурии мухторамон ҷидду ҷаҳд мекард, ки ҳар ҷи зудтар ҷумҳурии мустақили иттифокии Тоҷикистон таъсис дода шавад. Махз бо ҷонфидоии ин арбоби шоистаи миллат кишвари мо он замон аз мухторият бароварда шуда, ҷумҳурии мустақили иттифокӣ - Ҷумҳурии Шӯравии Сотсиалистии Тоҷикистон бунёд гардид.

Баъди тақсими солҳои 20-уми асри гузашта ва ташкилёбии ЧМШС Тоҷикистон дар

зехнияти миллии халки точик як тахаввулоти бузурги инкилобӣ ба амал омад ва тоҷикони соҳибӣ ақлу хиради миллий ин падидаи нодиди намегирифтанд. Зеро баъди сукути давлати бузурги Сомониён қариб дар тӯли ҳазор сол онҳо амалан аз давлатдории миллий маҳрум гардида буданд. Роҳбари онвақтаи давлати миллии тоҷикон Нусратулло Махсум яке аз муборизони сарсупурда, яке аз мубаллиғони оташинсухан ва аламбардори давлати тозабунёди тоҷик буд.

Ба миллати дар тӯли ҳазор сол аз муҳаббати давлатдории миллий дур шуда, ин рисолати бузурги таърихӣ - сарвари давлати ҷумҳурии тозаҷоди Тоҷикистон ба Нусратулло Махсум муяссар гардида буд. Яъне, ин марди шариф орзу ва ҳадафи ҳазорсолаи миллати тоҷикро амалӣ гардонид. Ӯ ҳамеша бо шавқу завқ инкилобӣ, бо меҳру муҳаббати миллий ва бо дӯстдории меҳан заҳмат қашида, дар сохтмони таҳдоби давлати тозабунёди тоҷик нақши арзанда гузошт:

Хар он чӣ некие аз мост бар оянда менамояд,

Нишони дасти мо дар ин Ватан поянда менамояд.

Ин ғидой ва эҳёгари миллат 1 июли соли 1881 дар деҳаи Чашмаи Козии водии бихиштоси Рашт ба дунё омада, сипас ба шаҳрҳои Куканд ва Фарғона (имрӯза Ўзбекистон) сафар кардааст. Нусратулло Махсум дар давраи инкилоби якуми Русия (солҳои 1905-07), дар намоишҳои коргарони шаҳри Куканд ширкат варзида, баъд аз инкилоби халқӣ - демократии Бухоро дар соли 1920 ба катори муборизони роҳи таҳкими Хокимияти Шӯроӣ дар Бухорои Шарқӣ шомил мегардад. Аз соли 1921 то 1923 ҷуну вақолатдори кумитаи озуқаи ЧХС Бухоро дар таъмини Артиши Сурх хизмат карда, ҳамчунин дар муборизаи зидди босмачигарӣ дар Гарм ва Душанбе ширкати фаъолона доштааст. Сипас, ба ҳайси раиси комиссияи ғавқулодаи мутаадиди Бухорои Шарқӣ, раиси КИМ-и Бухорои Шарқӣ ва раиси кумитаи инкилоби ҶМШС Тоҷикистон кор кардааст. Нусратулло Махсум солҳои дар ин вазифа фаъолият карданах барои ташкили ҷумҳурии муқтаили иттиғоқии Тоҷикистон заминаҳои иқтисодию иҷтимоӣ ва миллию маданияро ба вуҷуд оварда, як қатор суннатҳои воқоии таърихӣ фарҳангии миллии тоҷиконро эҳё намуд.

Вале, шӯрбаҳтона ин сарсупурдаи миллат ба ғирдбодии таъкиботҳо ва «душмантарошӣ»-ҳои солҳои 30-юми асри XX афтода, 1 ноябри соли 1937 дар шаҳри Москва ба қатл расонида шуд. Пас аз гузашти 20 сол, моҳи декабри соли 1958 бо қарори

Коллегияи харбии Суди Олӣ ва хулосаи Прокуратураи Генералии ИЧШС Нусратулло Махсум бегунох бароварда шуда, 26 июли соли 1964 дар сафи хизби коммунистӣ номи ӯ аз нав баркарор гардид. Харчанд ӯро чисман нобуд сохтанд, аммо кору пайкор, чонфидоихо барои халк ва ташкили давлати Тоҷикистон дар калби хар як тоҷикистонӣ то абад боқӣ хоҳанд монд. Ин абармарди миллат ва давлатмадори мумтоз воқеан ҳам кадхудои садаи XX-уми тоҷикон аст.

Нусратулло Махсум, чун давлатдори дурандеш, ба тамоми арсаҳои ҳаёту зиндагии мардуми захматкаш, ба тамоми масъаларо, ки нуфуз ва обрӯю эътибори давлатро меафзуданд, хоستان тавачҷӯх мекард ва хар як масъаларо аз мавқеи адолати иҷтимоӣ, аз мавқеи давлату миллат ҳаллу ҷасл менамуд. Ӯ пеш аз ҳама ба масъалаи занону ҷавонон дахл карда, хариду ғуруши зани тоҷик, дар торикию ҷаҳолат нигоҳ доштани он, масъалаи бисёрзанӣ ва соири муносиботи ғайриинсониро саҳт маҳкум мекард ва дар ин раванд бештар ба таҷрибаи кишварҳои пешрафта ва зиндагӣ таҷя менамуд. Дар баробари ин ҳама, бузургтарин хидмати ин марди наҷиб ба ҳам пайвастанӣ ҷанд шикастпораҳои давлати Сомониён ва сарҷамъ овардани як иддаи халқи парокандаю парешонгаштаи тоҷик буд.

Бояд ёдовар шуд, ки Нусратулло Махсум на танҳо дар умури сиёсӣ давлатдорӣ аз ҳуд осори амикӣ боқӣ гузошт, балки ҳонадони намунавӣ ба ёдгор монд ва фарзандони окилу фозилеро ба воя расонид. Зеро халқи тоҷик на танҳо бо номи ин қаҳрамони кишвар, балки бо кору пайкори фарзандони меҳнатдӯсту огоҳаш низ ифтихор менамояд. Фарзандони ӯ Хайринисо (1910-1978), Мунаввар (1911-1998), Анвар (1918-1941), Хосият (1925-2007), Акбар (1928-2001) ва Музаффар (1937-2013) мебошанд.

Қамина дар бораи ҳаёту фаъолияти диғар фарзандони ин абармарди миллат маълумоти кофӣ надорам, вале фарзанди хурдии ӯ - Музаффар Маҳсумовро ҳеле хуб мешиноҳтам. Зеро солҳои донишҷӯӣ ба Институти астрофизикаи Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон рафта, оид ба масъалаҳои муҳталифи астрономия аз қормандони ин муассиса дарсҳо меомӯҳтам, ки яке аз устодонам Музаффар Нусратуллоевич буд. Шодравон Маҳсумов М.Н. яке астрономҳои номвари собиқ ИЧШС ва Тоҷикистон буда, аз соли 1970 то соли 2010 дар вазифаи мудирӣ Шуъбаи соҳтор ва динамикаи системаи ситораҳои Институти астрофизикаи АИ ҶТ фаъолият кард ва солҳои 1977-1992 сарвари муассисаи маъкурро ба уҳда дошт. Самти илмӣ ин астрофизики асил ба соҳт ва динамикаи системаи ситораҳо ва физикаи галактикаҳо баҳшида шуда буд. Устоди равоншод М.Н. Маҳсумов дар ин соҳа аввалин шуда усулҳои тадқиқотии динамика ва таҳаввулотӣ таъсири ғайризарбавии системаи зарраҳои ба таҷри ҷозибавӣ алоқманд ва ба вучуд омадани динамикаи ҷозибавӣ байнихамдиғарии ситораҳои галактикаҳо ро ҳамчун системаҳои статистикӣ қор карда баромад. Ӯ дар заминаи мушоҳидаю тадқиқотҳои илмӣ худ беш аз 60 асарҳои илмӣ-тадқиқотӣ ба нашр расонидааст. Бо ибораи диғар,

Махсумов М.Н. хамчун фарзанди Кахрамони Тоҷикистон бо меҳнати ҳалол, кори шоён ва фаъолияти пурсамараш на танҳо номи неку рӯи бузургвори падарашро шод гардонид, балки исми шарифи хешро дар қабли ҳар як физики астрофизик ва дӯстдори табиату олами қайҳон ҷовидона сабт намуд.

Аз ин рӯ, метавон гуфт, ки агар падар дар таъсиси давлати мустақили миллии тоҷикон ҷаҳми бориш гузошт, писар дар рушди яке аз соҳаҳои илми дақиқи ин меҳан нақши арзанда дорад.

Ҳамин тавр, Кахрамони Тоҷикистон Нусратулло Махсум роҳбари қалби ҳассосаш моҷомӯи ишқи миллат ва замири покаш оғандаи ишқи меҳан буд. Аз ин рӯ, то замоне, ки Тоҷикистон ҳаст, зикри ҳайри ин фидоии миллат ва родмарди ватан хоҳад буд. Исми шарифи ин гуна давлатдор чун зиннатбахши таърихи миллат ҷовидонӣ боқӣ хоҳад монд.

Номвар Қурбонов

устоди ДМТ, узви ИЖТ